

του Μιχαήλ Χούλη, Θεολόγου

Δύο μεγάλα δώρα του Θεού στους ανθρώπους, από τα χρόνια της παραδείσιας ήδη ζωής τους, είναι η εργασία και ο γάμος. Ο λόγος εδώ για τον γάμο και την οικογένεια. Στο δεύτερο κεφάλαιο της Γένεσης, “Κύριος ο Θεός είπε: Δεν είναι καλό να είναι ο άνθρωπος μόνος. Θα του φτιάξω έναν σύντροφο όμοιον μ’ αυτόν” (Γέν. 2,18). Και δημιούργησε τη γυναίκα. Και ευλόγησε ο Θεός τον γάμο λέγοντας: “Γι’ αυτό το λόγο θα εγκαταλείπει ο άντρας τον πατέρα του και τη μητέρα του και θα ενώνεται με τη γυναίκα του. Θα γίνονται ένα σώμα” (Γέν. 8,24). Αλλά και κατά τον ρωμαίο νομομαθή Μοδεστίνο (3ος μ.Χ. αι.), γάμος είναι η συνάφεια ανδρός και γυναικός, που “επισημοποιείται μπροστά σε Θεό και ανθρώπους, για να πετύχουν την ηθική τους τελείωση και τη μετάδοση της ζωής”. Είναι λοιπόν ο γάμος ένα από τα μυστήρια της Εκκλησίας, διά των οποίων η Χάρη του Θεού διαχέεται στη ζωή των ανθρώπων με σκοπό την κατά Θεόν μεταμόρφωσή τους, τον αγιασμό και τη θέωσή τους. Συνακόλουθα οι κυρίως σκοποί του γάμου είναι τρεις: Η ψυχοσωματική αρμονία του ζευγαριού, η τελείωσή τους και η απόκτηση απογόνων. Πετυχαίνεται έτσι με το γάμο η αρχική ενότητα που θέλησε ο Θεός για τους ανθρώπους, δεδομένου πως διαλύθηκε κάποτε με την αποστασία των πρωτοπλάστων και την σύγχυση που προκάλεσε η αμαρτία (βλ. π.χ. την ιστορία με τον ‘Πύργο της Βαβέλ’). Η σημαντικότερη στιγμή του μυστηρίου του γάμου είναι όταν ο ιερέας ενώνει τα χέρια των συζευγνόμενων (άρμοση των χειρών), εικονίζοντας το Θεό που ως νυμφαγωγός οδήγησε κάποτε την Εύα προς τον Αδάμ στον πρωταρχικό Παράδεισο.

Ο απόστολος Παύλος θεωρεί «ΜΕΓΑ» ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ και επισημαίνει ότι το νόημά του είναι «εις Χριστόν και εις την Εκκλησίαν» (βλ. Εφ. 5,25-32). Αυτό σημαίνει ότι όπως ο Χριστός ενώθηκε με την Εκκλησία και πρόσφερε μάλιστα το αίμα Του υπέρ αυτής, για να την καταστήσει αγία και άμωμο, έτσι και ο άντρας οφείλει να αγαπά πλήρως τη γυναίκα του και να προσφέρει τα πάντα προς αυτήν. Το ίδιο και η γυναίκα, που οφείλει να σέβεται και να αγαπά τον άντρα της όπως το δικό της σώμα. Τα ως άνω εκτεθέντα συμβολίζονται παραστατικά δια των στεφάνων του γάμου (που δηλώνουν ότι πρέπει οι σύζυγοι να σταθούν ως άρχοντες πάνω στα πάθη και τις αδυναμίες τους), τα δακτυλίδια (εμπιστοσύνη του ενός προς τον άλλον) και το κοινό ποτήρι που αντικατέστησε την Θεία Κοινωνία και που φανερώνει ότι οι σύζυγοι πρέπει να συμμετέχουν από κοινού στις χαρές και τις λύπες της ζωής. Ωραιότατη στιγμή του γάμου είναι και ο χορός γύρω από το τραπέζι (το «Ησαΐα χόρευε») και το ρύζι που τον συνοδεύει, δια του οποίου εκφράζεται η ευχή όχι μόνο για πολυτεκνία, αλλά και ευτεκνία και τεκνοτροφία, σωστή δηλαδή διαπαιδαγώγηση των παιδιών (βλ. και ‘Ορθόδοξη πίστη και λατρεία’, ΟΕΔΒ, Χρ. Γκότση, π. Γ. Μεταλληνού, Γ. Φίλια, Αθ. 2011). Παράλληλα η υμνολογία αναφέρεται και στους αγίους μάρτυρες, υποδεικνύοντας ότι η έγγαμη ζωή έχει σκοπό την κατά Χριστόν άθληση, την κατά χάριν ζωή και τους αγώνες προς είσοδο στη βασιλεία των ουρανών. Κατά τον άγιο Ιγνάτιο Αντιοχείας, ο γάμος πρέπει να γίνεται με τη γνώμη του επισκόπου, για να είναι εν τω Θεώ και εν τη Εκκλησία, και όχι ‘κατ’ επιθυμίαν’ (ΒΕΠΕΣ 2,318 τ. 15-18). Είναι θαυμαστό το

γεγονός ότι ο Ιησούς ξεκίνησε τη θαυματουργία Του από τον εν Κανά γάμο και συνεπώς ευλόγησε και την υγιή του επέκταση, την οικογένεια, που αποτελεί την βασική και πηγαία κοινωνικοποίηση και διαμόρφωση του ανθρώπου, σύμφωνα και με το “αυξάνεσθε και πληθύνεσθε” (Γέν. 1,28), την εντολή του Θεού στους πρωτόπλαστους.

Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ για το γάμο είναι απαραίτητη καθώς και τα προσόντα των μελλονύμφων, που μαζί με τον έρωτα (εναρμονισμός καρδιών, κατά τον Σίλλερ) πρέπει να συνεξετάζονται, για να είναι επιτυχής πρακτικά η συμβίωση. Αυτά είναι η υγεία, η ανάγκη εύρεσης εργασίας, η μικρή διαφορά ηλικίας αλλά και μόρφωσης που πρέπει να έχουν μεταξύ τους. Καλό είναι τα μεγάλα χάσματα να αποφεύγονται και τα ιδανικά να είναι τα ίδια. Ο φιλόσοφος Πιττακός, σε ερώτηση νέου ανθρώπου αν θα έπρεπε να παντρευτεί κόρη ανώτερη απ’ αυτόν σε πλούτη και μόρφωση, τον έστειλε να πλησιάσει παρέα παιδιών που πάλευαν μεταξύ τους. Μόλις είδαν να πλησιάζει ο νέος, τα παιδιά τού φώναξαν: ‘Πού πάς εσύ; Πήγαινε να παίξεις με τους ομοίους σου’. Τότε ο νεαρός κατάλαβε ότι η μέλλουσα γυναίκα του θα έπρεπε να έχει τα ανάλογα με αυτόν προσόντα. Η νοικοκυροσύνη είναι ένα επιπλέον προσόν που χρειάζεται και στους δύο, περισσότερο δε στη νύφη όσον αφορά τις οικιακές δεξιότητες. Σπουδαιότερο απ’ όλα τα παραπάνω είναι φυσικά η εκκλησιαστική και ηθική ζωή των μελλονύμφων. Ακόμη, είναι ανάγκη να γνωρίζουν οι μελλονύμφοι την ψυχολογία του άλλου φύλου, για να μπορούν να συνεννοούνται και να επιλύουν τα αναφερόμενα ζητήματα και προβλήματα. Ενδείκνυται η μη συγκατοίκηση των νεόνυμφων με τα πεθερικά, τα οποία -αν και τους οφείλουν οι νέοι τον απαιτούμενο σεβασμό- δεν είναι σωστό να επεμβαίνουν στις οικογενειακές υποθέσεις των νιόπαντρων (βλ. και Ν. Νευράκη, “Παιδαγωγικοί Προβληματισμοί”, Αθ. 1988 - “Ψιχία από της Τραπέζης”, συλλογή Κ. Κούρκουλα, Αθ. 1973).

Λένε για την συγγραφέα Σοφία Γκαι ότι ήταν πολύ διαβασμένη και ετοιμόλογη. Σε μια συνάντησή της με τον Μ. Ναπολέοντα, εκείνος πάντα ευθέως όπως μιλούσε, τη ρώτησε: ‘Αλήθεια, τι καλό φτιάξατε στη ζωή σας;’ Και εκείνη ψύχραιμα απάντησε: ‘Τρεις γιους Μεγαλειότατε!’ Τότε ο Ναπολέων της έσφιξε το χέρι χαμογελώντας (‘Ψιχία ...’, όπου ανωτέρω). Το θέμα δεν είναι φυσικά εδώ το ανούσιο ερώτημα “γιος ή κόρη;”, αλλά πρόκειται για την ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ, που αποτελεί στην υγιή της μορφή το θεμέλιο και την βάση προόδου των ανθρώπινων κοινωνιών. Η οικογένεια πολύ συνοπτικά:

(α) ΕΙΝΑΙ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ, καθόσον καλλιεργεί υγιείς χαρακτήρες και προσωπικότητες, που θα μπορέσουν να σταθούν ως αξίες στην κοινωνία, εξασκώντας δικαιοσύνη, αγάπη, προσφορά και αλληλεγγύη. Ταυτόχρονα ζεσταίνει και προστατεύει τα νέα μέλη της, παρέχει στοργή και συναισθηματική κάλυψη ώστε να μεγαλώσουν χωρίς ψυχοσωματικά προβλήματα. Η μητέρα και ο πατέρας είναι ανάγκη να διαθέτουν βαθειά στρώματα αγάπης και συγχωρητικότητας, που οδηγούν στην καταξίωση των προσώπων. Η αγάπη του πατέρα και ο αντρικός του ρόλος είναι αναγκαία - όσο και της μητέρας αντίστοιχα ο γυναικείος- δεδομένου ότι οδηγούν στην αρμονική ανάπτυξη, τη διακριτική πειθαρχία, στην ασφάλεια και την αυθεντία της αγάπης (και όχι της εξουσίας). Σε κάθε περίπτωση, για να πετύχει ο άνθρωπος την υγιή ωριμότητα απαιτούνται προς πραγματοποίηση τρεις σωστοί

έξοδοι στη ζωή του: 1. Η έξοδος κατά τη γέννησή του (είναι αλήθεια ότι ο άνθρωπος διαμορφώνει εν δυνάμει προσωπικότητα από την κατάσταση ήδη του εμβρύου), 2. Δια του απογαλακτισμού, και 3. Δια της συναισθηματικής και οικονομικής ανεξαρτησίας στο στάδιο του νέου και του ενηλίκου (Έριχ Φρομ). Η οικογένεια οφείλει δηλαδή να παρέχει τα μέσα και τη συμπεριφορά ώστε τα παιδιά να ωθούνται προς την πλήρη και σωστή ενηλικίωση, εξελικτικά και από τότε που γεννιούνται, χωρίς αυτή να συνοδεύεται όμως από τραυματικές εμπειρίες. Δίνοντας άλλωστε χριστιανικές αρχές στα παιδιά τα βοηθάμε να ζήσουν με αγάπη, ειρήνη, δικαιοσύνη και ουρανόθεν χαρά, σε έναν κόσμο που πολλές φορές απωθεί τις ουράνιες αυτές δωρεές.

(β) ΕΙΝΑΙ ΠΕΙΡΑΜΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΣ και αυτό γιατί δεν πετυχαίνει πάντα. Όταν όμως πετύχει οδηγεί τα μέλη της στην αγάπη και την αλήθεια που ελευθερώνει. Απαιτείται γι' αυτό χριστιανική άσκηση και υπευθυνότητα, άνευ των οποίων δεν μπορεί να κυριαρχήσει κανείς στα πάθη του, και αχρηστεύεται και κάθε συμβουλή των γονιών προς τα παιδιά τους, όταν αυτά δεν αναγνωρίζουν σωστά υποδείγματα. Απαραίτητα είναι: Η συνύπαρξη αγάπης και σεβασμού, η γνώση των προβλημάτων εφηβικής ηλικίας (τάση ανεξαρτησίας και αποδέσμευσης, εγωισμός με εκρηκτικές ενίοτε επιπλοκές κ.λπ.), η αγία υπομονή, η σχέση των γονέων με την Εκκλησία και η προσευχή τους, η δημιουργική εργασία και η από κοινού μετοχή σε ευχάριστες και δυσάρεστες καταστάσεις που παρουσιάζονται. Τα λάθη των παιδιών και εφήβων οφείλουμε να διορθώνουμε με πραότητα, εμπιστοσύνη, δημιουργικότητα και ευρεία αντίληψη. Να μην χαρακτηρίζει τους γονείς και παιδαγωγούς η έλλειψη πνευματικότητας και η σκληροκαρδία, διότι θα θρηνήσουμε πάνω σε ανθρώπινα ερείπια. Τα παιδιά να διαπαιδαγωγούνται 'εν παιδεία και νουθεσία Κυρίου' κατά τον απόστολο Παύλο (Εφ. 6,1). Η οικογένεια δεν είναι εργαλείο για να πετύχω ατομικά στη ζωή μου, παραβλέποντας ή χρησιμοποιώντας τους άλλους σαν εφελθτήριο επιτυχίας και ανόδου, κοινωνικής και οικονομικής προόδου. Ούτε μέσο παραγωγής παιδιών είναι η οικογένεια, ούτε συμφεροντολογικός συνεταιρισμός, ούτε βέβαια τα παιδιά είναι εργαλείο για να αποκτήσει νόημα ο γάμος μου, στην περίπτωση που οδηγείται σε ναυάγιο. Οι 'άλλοι' στην οικογένεια είναι σεβαστές προσωπικότητες και όχι ιδιοκτησία κανενός. Το κάθε πρόσωπο είναι μοναδικό και ανεπανάληπτο. Περιττό και να αναφέρουμε ότι η θρησκευτική πίστη των μελών της οικογένειας είναι ανάγκη ελεύθερα και ανεμπόδιστα να εξασκείται και να μην υπάρχουν αρνητικοί καταναγκασμοί που οδηγούν σε νευρώσεις και ψυχολογικά προβλήματα. Στο βιβλίο "όχι ιερέυς μεταξύ μας" αναφέρεται περίπτωση χριστιανής νέας που έπαθε ψυχοπάθεια επειδή της απαγορεύθηκε μετά το γάμο της η θρησκευτική ζωή (περιοδικό 'Ανάπλασις', Φεβρ. 1987).

(γ) ΕΧΕΙ ΣΤΟΧΟ ΝΑ ΟΔΗΓΗΣΕΙ ΣΤΗΝ ΕΞΟΔΟ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΩΡΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ, στην παραδοχή της θλίψης και του πόνου ως στάδια ωρίμανσης και δοκιμασιών, στην επιείκεια και την πραότητα, στην πραγματική αγάπη και όχι μόνο την σεξουαλικότητα, στην συγχώρηση και ανοχή, στην μεταμόρφωση του ανταγωνισμού σε συνεργασία, στην αντιμετώπιση των άλλων ως ισάξιων υπάρξεων και όχι ως υπηρετών της ιδιοτέλειάς μας. Στην αντίθετη περίπτωση, και στα πρόθυρα διαζυγίου, "άδηλον είναι το τέμνον και το

τεμνόμενον”, κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει δηλαδή τι θα απογίνει το έτερον μέλος ή τα παιδιά, γι’ αυτό και οι χριστιανοί σύζυγοι οφείλουν να το αποφεύγουν πάση θυσία (βλ. και ‘Θέματα χριστιανικής Ηθικής’, ΟΕΔΒ, Μπέγζου και Παπαθανασίου, Αθ. 2006). Είναι αλήθεια πως πολλοί διαζευγμένοι έχουν οδηγηθεί στην απελπισία, τη βία ή την αυτοχειρία, αρκετά παιδιά οδηγούνται σε τραυματικές καταστάσεις, κάποιες φορές σχετίζονται με κακές παρέες ή κάνουν χρήση ναρκωτικών για να ξεχάσουν την οικογενειακή αποτυχία, την έλλειψη αγάπης, τα κακά πρότυπα. Ο πιστός γονέας έχει υπόψη του τέτοιους κινδύνους και εξαντλεί όλα τα μέσα, κάθε διάλογο, βοήθεια και συμβουλή από φίλους και ειδικούς, πριν φτάσει στον απευκταίο χωρισμό.

Χωρίς τα όσα αναφέραμε να σημαίνουν πως μπορούν να αποφευχθούν σοβαρές αιτίες διαζυγίου, όπως είναι λ.χ. η επαναλαμβανόμενη μοιχεία ή η συνεχόμενη εξάσκηση βίας ορισμένων αντρών προς τις συζύγους τους, είναι αλήθεια ότι η χριστιανική αντιμετώπιση του γάμου βασίζεται στην υπευθυνότητα, την βαθεία πίστη και την αγάπη προς τα μέλη της οικογένειας, ανεξάρτητα αν συμφωνούν πάντοτε μεταξύ τους σε όλα τα θέματα που προκύπτουν. Οι παρουσιαζόμενες δυσκολίες, η κούραση των εργαζόμενων συζύγων, το καθημερινό άγχος, η διαπαιδαγώγηση των παιδιών, ο αγώνας και η αγωνία για το παρόν και το μέλλον, η επίδραση διαφόρων κακών παραγόντων στην υγεία, η συνεχόμενη προσφορά του ζευγαριού υπέρ ενός πλήθους σχέσεων, βιολογικών, κοινωνικών, εργασιακών κ.α., θα πρέπει από τους ίδιους να αντιμετωπίζονται πάντα με την προοπτική της αιωνιότητας και σύμφωνα με τα λόγια του θείου Παύλου, που εξηγεί ότι «τα παθήματα του παρόντος καιρού δεν έχουν καμία αξία συγκρινόμενα προς την δόξα που μέλλει να αποκαλυφθεί σ’ εμάς», όπως και πάλι λέγει ότι “Τοις αγαπώσιν τον Θεόν πάντα συνεργεί εις αγαθόν” (Ρωμ. 8,18/8,28). Στην Κ.Δ. διασώθηκε το γεγονός του αναστημένου Χριστού, που μπήκε ανάμεσα σε δύο μαθητές που πορεύονταν προς Εμμαούς, και μετέβαλε τη λύπη τους σε χαρά. Αν ο Χριστός είναι πράγματι συνοδοιπόρος ανάμεσα στη σύγχρονη οικογένεια και βαδίζουν μαζί Του, τότε η καρδιά τους θα καίει για κάθε ωραίο, αληθινό, ελεύθερο και παντοτινό (βλ. και Ν. Νευράκη, όπου ανωτέρω). Αυτό είναι το μυστικό της επιτυχίας, ακόμη κι αν όλα δεν φαίνονται πάντα ρόδινα. Ο σπουδαίος ποιητής Βερίτης το εκφράζει αυτό με τους έξοχους χριστιανικούς του στίχους:

Όλα γελούν σ’ αυτό το σπίτι.

Ρωτάω ποιος είν’ το αφεντικό.

Μού’ παν για κάποιο Σαμαρείτη.